COMISIA
EUROPEANĂ

ÎNALTUL REPREZENTANT AL
UNIUNII PENTRU AFACERI
EXTERNE ȘI POLITICA
DE SECURITATE

Bruxelles, 25.3.2020
JOIN(2020) 5 final

COMUNICARE COMUNĂ CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ŞI CONSILIU

Planul de acțiune al UE privind drepturile omului și democrația 2020-2024

1. INTRODUCERE

Uniunea Europeană (UE) este întemeiată pe un angajament ferm de a promova și a proteja drepturile omului, democrația și statul de drept. Aceste aspecte se situează în centrul activităților sale, atât pe plan intern, cât și în relațiile sale cu alte țări și regiuni. În conformitate cu Agenda strategică 2019-2024 adoptată de Consiliul European și cu orientările politice pentru perioada 2019-2024 adresate Comisiei Europene, UE are un interes strategic în promovarea rolului său de **lider mondial** în ceea ce privește drepturile omului și democrația, cu scopul de a aduce beneficii concrete oamenilor din întreaga lume. S-au realizat deja multe progrese în această privință. De la adoptarea, în 2012[1], a cadrului strategic al UE privind drepturile omului și democrația, de la primele două planuri de acțiune ale UE privind drepturile omului și democrația (pentru perioadele 2012-2014 și 2015-2019)[2], de la numirea primului reprezentant special al UE (RSUE) pentru drepturile omului în 2012 și de la concluziile Consiliului privind democrația din 2019[3], UE a devenit mai coordonată, mai activă, mai vizibilă și mai eficace în implicarea și în colaborarea sa în și cu țările terțe, dar și mai puternic angajată la nivel multilateral.

Într-un peisaj geopolitic aflat în schimbare, UE și-a menținut poziția fermă de apărător puternic al drepturilor omului și al democrației. Noile rivalități geopolitice nu fac decât să îi sublinieze rolul de partener de încredere și stabil și de campion al ordinii multilaterale bazate pe norme. Per ansamblu, situația la nivel mondial în materie de drepturi ale omului și democrație are lumini și umbre: deși au existat progrese semnificative, trebuie să se abordeze problema reprimării universalității și a indivizibilității drepturilor omului și cea a regresului în privința democrației. Din punct de vedere tehnologic, ne îndreptăm către o nouă paradigmă, în care capacitățile umane sunt sporite tot mai mult prin utilizarea mașinilor. Noile tehnologii [în special, inteligența artificială (IA)] sunt în prim plan, prezentând atât oportunități, cât și amenințări. În același timp, drepturile omului sunt tot mai interconectate cu provocările mondiale în materie de mediu, cum ar fi schimbările climatice. Prin urmare, a sosit momentul ca UE să prezinte **o nouă agendă geopolitică privind drepturile omului și democrația**.

Este important ca, pe baza Planului de acțiune al UE privind drepturile omului și democrația pentru perioada 2015-2019, să transpunem angajamentul de lungă durată al UE în favoarea drepturilor omului și a democrației într-o agendă operațională reînnoită. Scopul prezentei comunicări este de a propune un nou plan de acțiune pentru drepturile omului și democrație. Prezenta comunicare, ce stabilește ambiții și priorități pentru următorii 5 ani în acest domeniu al relațiilor externe, va contribui la realizarea unei **Europe mai puternice pe plan mondial**. Planul de acțiune este unic prin faptul că este singurul instrument de acest fel care vizează promovarea unei agende bazate pe valori pe scena mondială.

Prezenta comunicare comună propune:

- consolidarea **rolului de lider al UE** în promovarea și protejarea drepturilor omului și a democrației la nivel mondial;
- stabilirea **ambițiilor** UE, identificarea **priorităților** și concentrarea pe **punerea în aplicare** având în vedere geopolitica în continuă schimbare, tranziția digitală,

[1] https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/131181.pdf
[2] https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_action_plan_on_human_rights_and_democracy_en_0.pdf
[3] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12836-2019-INIT/ro/pdf.

provocările de mediu și schimbările climatice;

- maximizarea rolului UE pe scena mondială prin extinderea **setului de instrumente pentru drepturile omului**, a instrumentelor și politicilor sale cheie, precum și
- promovarea unei **Uniuni unite și integrate** prin promovarea unei acțiuni mai eficiente și mai consecvente.

În paralel cu prezenta comunicare, Comisia și Înaltul Reprezentant fac o propunere comună către Consiliu, în temeiul articolului 22 alineatul (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), și anume ca acesta să facă o recomandare Consiliului European de a lua o decizie de adoptare a comunicării și a planului de acțiune ca decizie a Consiliului European privind interesele și obiectivele strategice ale Uniunii, în sensul articolului 22 alineatul (1) din TUE. O astfel de decizie a Consiliului European ar permite Consiliului să adopte acțiuni specifice de punere în aplicare a planului de acțiune în temeiul articolului 31 alineatul (2) din TUE.

2. PROVOCĂRI TOT MAI MARI ÎN CEEA CE PRIVEȘTE DREPTURILE OMULUI ȘI DEMOCRAȚIA: UN APEL PRIVIND ASUMAREA ROLULUI DE LIDER DE CĂTRE UE

În ultimii ani, UE a acționat mai strategic și și-a folosit cu mai multă eficacitate greutatea politică și setul de instrumente privind drepturile omului pentru a combate încălcările drepturilor omului și a promova societățile democratice, reziliente și pașnice. A contribuit la realizarea de **progrese semnificative** în țările și regiunile în care drepturile omului au fost supuse tensiunii, prin implicare și investiții inovatoare în drepturile economice și sociale și prin acordarea de sprijin politic și financiar puternic pentru protejarea și capacitarea apărătorilor drepturilor omului, a societății civile și a actorilor media. În cadrul forumurilor Organizației Națiunilor Unite (ONU) pentru drepturile omului, UE a jucat un rol principal în promovarea rezoluțiilor specifice unei țări și a inițiativelor tematice prin crearea de coaliții transregionale privind anumite subiecte, de exemplu cu Organizația de Cooperare Islamică. Inițiativa transregională „Povești de succes din domeniul drepturilor omului” a plasat UE în prima linie a eforturilor de susținere a drepturilor omului prin promovarea exemplelor de reușită.

Cu toate acestea, persistă provocări larg răspândite. Drepturile omului și democrația sunt supuse unor puternice presiuni în multe țări din întreaga lume. Libertățile fundamentale, precum libertatea de exprimare sau de întrunire și libertatea presei sunt amenințate tot mai mult. Impactul **eforturilor sistemice de a submina statul de drept, de a restrânge spațiul civic și politic** și de a slăbi **ordinea multilaterală bazată pe norme** a fost exacerbat de retragerea unora dintre partenerii tradiționali ai UE din sfera promovării și apărării active ale drepturilor omului și ale valorilor democratice. Acest lucru este ilustrat de mai multe tendințe, inclusiv de:

- restrângerea spațiului destinat societății civile;
- slăbirea statului de drept;
- amenințările tot mai mari la adresa integrității alegerilor și a proceselor democratice;
- intensificarea intimidării jurnaliștilor și a amenințărilor la adresa presei independente;
- intensificarea violenței și a intimidării apărătorilor drepturilor omului (peste 2 600 de atacuri raportate în ultimii 3 ani);

- impunitatea larg răspândită pentru încălcarea drepturilor omului și atacuri la adresa rolului jucat de Curtea Penală Internațională;
- încălcări ale dreptului internațional umanitar în situațiile de conflicte armate, inclusiv în Siria, Yemen și Sudanul de Sud;
- opoziția crescândă față de drepturile femeilor și față de egalitatea de gen, precum și
- persistența cazurilor de încălcare a dreptului muncii, printre care se numără și munca copiilor.

Tranziția către era digitală aduce noi oportunități și provocări imediate. Tehnologiile digitale pot promova drepturile omului și democratizarea, facilitând participarea publicului, sporind răspunderea guvernamentală ca urmare a faptului că permit monitorizarea și documentarea încălcărilor și a abuzurilor, sprijinind activismul online emergent, sensibilizarea și accesul la educație și la informații și facilitând incluziunea economică și societală și accesul la servicii publice de calitate. Cu toate acestea, ele ar putea sprijini și anumite restricții abuzive și ilegale în ceea ce privește circulația și exprimarea. Platformele de comunicare socială sunt folosite pentru a canaliza dezinformarea și discursul de ură cu ținte bine orientate, care adesea încalcă dreptul la viață privată și subminează democrația și drepturile omului. Utilizarea necorespunzătoare a noilor tehnologii, inclusiv a inteligenței artificiale (IA), prezintă un risc de intensificare a monitorizării, a controlului și a represiunii. În unele țări, supravegherea în masă a cetățenilor este o realitate. Se pot folosi date și algoritmi pentru a discrimina, în cunoștință sau în necunoștință de cauză, anumite persoane și grupuri, consolidând prejudecățile societale.

Cealaltă tranziție-cheie este determinată de provocările globale în materie de mediu, cum ar fi degradarea mediului, poluarea și **schimbările climatice**. Legătura dintre aceste provocări și drepturile omului este din ce în ce mai clară. Tinerii își fac vocea auzită. Societatea civilă și apărătorii drepturilor omului axați pe probleme de mediu joacă un rol esențial, prin denunțarea încălcărilor drepturilor omului și solicitarea de acțiuni pentru protejarea planetei și a climei. Construirea unui viitor durabil din punctul de vedere al mediului este un obiectiv-cheie, care conectează liniile tradiționale între economie și securitate și între dimensiunile politicii interne și externe. Efectele negative ale degradării mediului și ale schimbărilor climatice amenință o serie de drepturi (la sănătate, hrană, apă, educație universală și chiar la viață) și pot multiplica problemele legate de acestea.

În același timp, conflictele s-au adâncit și au apărut noi pericole. Conflictele și instabilitatea amenință mijloacele de subzistență a milioane de oameni din întreaga lume, iar în prezent se înregistrează cel mai mare număr de persoane strămutate la nivel mondial. A investi în drepturile omului, în democrație și în statul de drept reprezintă cea mai bună modalitate de a evita ca societățile să se confrunte cu crize. Drepturile omului și democrația trebuie să fie plasate în fruntea eforturilor UE de prevenire a conflictelor și de soluționare a crizelor. Situațiile de criză reprezintă provocări deosebite la adresa exercitării și protecției efective a drepturilor omului și pun la încercare funcționarea democrațiilor noastre. Exemple precum pandemia de COVID-19 demonstrează nevoia imperativă de acțiune concertată și de solidaritate la nivel mondial.

Aceasta înseamnă o implicare timpurie pentru a combate încălcările drepturilor omului și pentru a sprijini democrația, inclusiv prin mediere și prevenirea violenței electorale. O atenție îndreptată din nou asupra drepturilor omului și a democrației va favoriza **reziliența statului și a societății**. Securitatea este mai bine protejată atunci când sunt garantate drepturile civile

și politice, precum și cele economice, sociale și culturale. Nu există securitate durabilă dacă nu beneficiază toți de drepturile omului. Asigurarea asumării răspunderii și combaterea impunității joacă un rol esențial în această privință.

Agenda ONU pentru 2030 și obiectivele de dezvoltare durabilă sunt o oportunitate extraordinară pentru a asigura că angajamentul privind incluziunea contribuie la promovarea drepturilor omului și a democrației la nivel mondial. Angajamentul de **„a nu lăsa pe nimeni în urmă"** este un apel la consolidarea drepturilor omului de care beneficiază orice persoană, fără niciun fel de discriminare. Într-o perioadă în care **inegalitatea** este în creștere – diferențele economice reflectând-se pe plan politic și generând diviziuni sociale – provocarea este mai mare ca oricând.

3. PERSPECTIVE DE VIITOR: UN NOU PLAN DE ACȚIUNE AL UE PRIVIND DREPTURILE OMULUI ȘI DEMOCRAȚIA

Noul plan de acțiune va defini ambițiile UE și va identifica prioritățile de acțiune în jurul a cinci **linii de acțiune** interconectate și care se consolidează reciproc:

I. protejarea și capacitarea persoanelor;

II. construirea unor societăți reziliente, favorabile incluziunii și democratice;

III. promovarea unui sistem global pentru drepturile omului și democrație;

IV. noile tehnologii: valorificarea oportunităților și abordarea provocărilor, precum și

V. obținerea de rezultate lucrând împreună.

Aceste cinci linii de acțiune vor fi dezvoltate în noul plan de acțiune pentru a oferi o direcție strategică generală. Planul de acțiune va stabili cadrul pentru delegațiile și birourile UE, împreună cu ambasadele statelor membre, scopul fiind stabilirea unor măsuri operaționale specifice **la nivel național, regional și multilateral**, în funcție de circumstanțele locale și de specificul local.

Pentru realizarea acestor cinci noi linii de acțiune, UE va folosi **o gamă largă de politici și de instrumente** aflate la dispoziția sa pentru promovarea și apărarea drepturilor omului, a democrației și a statului de drept. Printre acestea se numără diplomația publică și campaniile de comunicare, declarațiile și comunicările UE, precum și rezoluțiile tematice și cele specifice unei țări în forumurile multilaterale pentru drepturile omului. Acestea mai includ instrumente de diplomație mai discrete, cum ar fi demersurile, dialogurile politice și dialogurile periodice privind drepturile omului, precum și dialogurile de politică sectorială. De-a lungul anilor, dialogurile privind drepturile omului stabilite cu tot mai multe țări s-au dovedit a fi un instrument-cheie pentru promovarea agendei UE privind drepturile omului, ca parte a relațiilor sale politice mai ample.

În această nouă lume, comunicarea cu privire la drepturile omului este de maximă importanță. Deși este la fel de necesar ca întotdeauna să se condamne cu fermitate încălcările drepturilor omului, este esențial să se promoveze un discurs pozitiv privind drepturile omului. Într-un mediu informațional polarizat, în care mijloacele de comunicare socială joacă un rol din ce în ce mai important, aceasta este o sarcină ce necesită eforturi consolidate.

Noul plan de acțiune va valorifica **oportunitățile oferite de noul cadru financiar multianual (CFM)**, în special prin utilizarea unei mai mari flexibilități pentru a asigura

coerența între cooperarea la nivel național și sprijinirea organizațiilor ce militează pentru drepturile omului și a organizațiilor societății civile. UE ar trebui să răspundă la îmbunătățirile sau deteriorările bruște ale drepturilor omului și democrației în ceea ce privește amploarea și echilibrarea sprijinului acordat instituțiilor guvernamentale și societății civile.

În mod esențial, planul de acțiune va încerca să îmbunătățească **coerența și să înlăture barierele dintre domeniile de politică internă și externă.** UE va intensifica eforturile de integrare a protecției drepturilor omului, democrației și statului de drept în toate domeniile de acțiune externă. De exemplu, se vor consolida sinergiile dintre politicile comerciale și cele privind drepturile omului, valorificând activitatea în contextul măsurilor UE referitoare la preferințele comerciale. Drepturile omului vor fi, de asemenea, integrate la nivelul politicilor interne, în special în domeniile prioritare din cadrul Pactului verde, cum ar fi mediul, precum și în domeniile migrației și securității, iar abordarea bazată pe drepturi în ceea ce privește dezvoltarea va fi extinsă și la alte domenii de politică externă.

UE va încerca să fie un **actor mai rapid și mai eficace** în domeniul drepturilor omului la nivel național, acolo unde contribuția sa este cea mai importantă. Noul plan de acțiune va avea în vedere capacitarea actorilor la fața locului. În acest context, șefii delegațiilor UE joacă un rol esențial în calitate de promotori și vectori ai drepturilor omului și ai democrației, iar acest rol va fi dezvoltat în continuare. Societatea civilă rămâne un partener-cheie pentru realizarea schimbărilor durabile și pentru monitorizarea și analizarea progreselor.

O punere în aplicare eficace a planului de acțiune va necesita o **abordare mai integrată**, inclusiv cu statele membre, asigurând îmbunătățirea coerenței și a impactului angajamentului UE la toate nivelurile și în cadrul tuturor instrumentelor și politicilor. În conformitate cu mandatul său, reprezentantul special al UE pentru drepturile omului va rămâne un actor politic-cheie și va juca un rol central în ghidarea punerii în aplicare dinamice a planului de acțiune, în vederea obținerii unor progrese durabile.